

زبان‌شناسی و گویش‌های ایرانی

سال ۷، شماره ۱، پیاپی ۱۰ (بهار و تابستان ۱۴۰۱) شماره صفحات: ۲۹۳ - ۳۱۱

بررسی حرکت فراگیر پرسش‌واژه در کردی سنندجی: بر اساس رویکرد ادغام موازی

شهلا صیفوری^۱، یادگار کریمی^{۲*}، شهرام سعیدی^۳، محسن معصومی^۴

۱. دانشجوی دکترای تخصصی زبان شناسی همگانی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.
۲. دانشیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی و زبان شناسی، دانشگاه کردستان و گروه زبان شناسی و ادبیات کردی، پژوهشکده کردستان شناسی
۳. استاد گروه ریاضی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.
۴. استادیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی حرکت فراگیر پرسش‌واژه در ساخت هم‌پایگی در کردی سنندجی، با استفاده از رویکرد سیتکو (۲۰۰۵) بر مبنای ادغام موازی در ساختار اشراف چندگانه می‌پردازد. در بررسی داده‌های گونه کردی سنندجی، شواهد حاکی از آن است که پرسش‌واژه‌های موضوعی که حاوی اطلاعات ضروری هستند و در جایگاه‌های موضوع به عنوان متمم فعل قرار گرفته‌اند، رفتار ابقایی دارند و بدون حرکت به گستره دامنه خود، در جای اصلی باقی می‌مانند؛ در این حالت حرکت فراگیر نمی‌تواند پرسش‌واژه منفرد در جایگاه مفعولی را تحت تأثیر قرار دهد. در کردی سنندجی، پرسش‌واژه‌ها در شرایطی که بین دو بند هم‌پایه به اشتراک گذاشته شده باشند، می‌توانند به حاشیه چپ ساخت هم‌پایه، پیش‌ایندسازی شوند. از طرفی، داده‌هایی که بندهای شامل آن، خوانش تک‌جفتی دارند نیز نمی‌توانند فرض مطلق پرسش‌واژه در جای اصلی در کردی سنندجی را خدشه‌دار سازند؛ زیرا در این حالت حرکت پرسش‌واژه اختیاری است و از این نظر نیز نمی‌توان ادعا کرد که پرسش‌واژه‌ها در کردی سنندجی رفتار آمیخته‌ای را از خود نشان می‌دهند. همچنین در داده‌هایی که حرکت فراگیر پرسش‌واژه از تأثیر تطبیقی تأثر می‌پذیرد و خلأ موجود در ساخت هم‌پایه با آن منطبق است. داده‌ها نشان می‌دهند که حرکت پرسش‌واژه افزوده‌ای در کردی سنندجی به حاشیه چپ، محصول مبتدashedگی و کانونی‌سازی است. همچنین، عبارت پیش‌ایندسازی شده، در جایگاه مشخص‌گر در داخل فرافکن گروه کانون فرود می‌آید و حرکت پرسش‌واژه افزوده‌ای در ساخت هم‌پایگی، در این گونه زبانی، اختیاری است و در صورت منطقی انجام می‌پذیرد.

واژه‌های کلیدی:

ادغام موازی
پرسش‌واژه در جای اصلی
حرکت فراگیر
کردی سنندجی
هم‌پایگی

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۲۰ خردادماه ۱۴۰۱

پذیرش: ۲۹ تیرماه ۱۴۰۱

* آدرس ایمیل نویسنده مسئول: y.karimi@uok.ac.ir

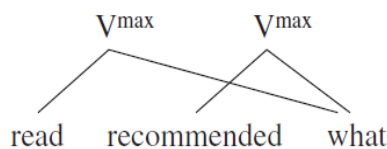
۱. مقدمه

جمله ممکن است از بیش از یک جمله اصلی پدید آید و یا ممکن است به صورت رشته‌ای از دو یا چند بند اصلی پیوند یافته به دنبال هم با یکی از حروف ربط هم‌پایه‌ای تولید شود (مشکوه‌الدینی، ۱۳۸۴: ۲۳۴). گاه در ساخت هم‌پایه، دو پرسش‌واژه در دو بند هم‌پایه می‌شوند و هم‌زمان تحت حرکت فراگیر قرار می‌گیرند. درباره ماهیت حرکت فراگیر پرسش‌واژه^۱ از دو بند هم‌پایه و این‌که چه نوع پرسش‌واژه‌هایی می‌توانند تحت این فرایند قرار گیرند، دیدگاه‌های متفاوتی وجود دارند.

در حوزه مطالعات نحو زایشی، حرکت فراگیر پرسش‌واژه از دو بند هم‌پایه مورد توجه پژوهشگران بسیاری بوده است. در این پژوهش، مشخصاً رویکرد سیتکو^۲ (۲۰۰۵) به حرکت فراگیر پرسش‌واژه، مد نظر است. او رویکرد اشتراک‌گذاری را در اشتقاق این نوع از ساختار، برای عنصری که تحت حرکت فراگیر قرار گرفته است، پیشنهاد می‌کند. از نظر سیتکو (۲۰۰۵)، حرکت فراگیر پرسش‌واژه، خروج هم‌زمان عنصر پرسش‌واژه از دو سازه هم‌پایه است و در این حالت، پرسش‌واژه به اشتراک گذاشته شده، به صورت هم‌زمان حالت مورد نیاز دو فعل مجزا را در بندهای هم‌پایه برآورده می‌سازد و عملیات مطابقت به صورت هم‌زمان انجام می‌شود (سیتکو، ۲۰۰۵: ۴۷۹). به عنوان مثال در مثال (۱)، پرسش‌واژه، در بین دو بند (TP) به اشتراک گذاشته شده و سپس در جایگاه مشخص‌گر گروه متمم‌نما فرود آمده است.

1. What did John recommended and Mary read -?

سیتکو (۲۰۰۵) دو عامل مؤثر بر تفسیر پرسش‌واژه‌های فراگیر را استراتژی هم‌پایگی و خروج به حاشیه سمت چپ می‌داند و معتقد است که حرکت فراگیر پرسش‌واژه در ساخت ادغام متقارن که در نمودار (۱) مشخص شده است، ناشی از عملیات ادغام موازی در ساختار اشراف چندگانه است؛ بدین صورت که ابتدا [read] با پرسش‌واژه [what] ادغام خارجی می‌شود و هم‌زمان [recommended] با پرسش‌واژه [what] نیز ادغام موازی می‌شود.

نمودار (۱) اشتراک‌گذاری پرسش‌واژه در ساخت ادغام متقارن (سیتکو، ۲۰۰۵: ۴۷۹)

ساختار اشراف چندگانه، یک ترکیب در بین ادغام خارجی و ادغام موازی ایجاد می‌کند و یک پرسش‌واژه در بین دو گره فعلی به اشتراک گذاشته می‌شود. سپس هر یک از فراکن‌ها وارد اشتقاق‌های بعدی می‌شوند و

¹ across the board wh - movement

² B. Citko

نهایتاً اشتقاق موازی باهم یکی می‌شوند و در انتهای عملیات، پرسش‌واژه به مشخص‌گر گروه متمم‌نما ادغام دوباره داخلی می‌شود. در این پژوهش تلاش می‌شود که حرکت فراگیر پرسش‌واژه از دو بند هم‌پایه در کردی سنندجی بر طبق این رویکرد بررسی شود. از آنجایی که کردی سنندجی متعلق به گروه زبانی پرسش‌واژه در جای اصلی (ابقایی) است، وجود ادغام متقارن در ساخت هم‌پایگی پرسش‌واژه‌ای می‌تواند پرسش‌برانگیز باشد. در داده‌ای مانند (2a) پرسش‌واژه موضوعی [ke] رفتار ابقایی در جایگاه مفعول دارد و از رویکرد اشتراک‌گذاری سیتکو (۲۰۰۵) پیروی نمی‌کند.

2a. Hiwa ke di u Ronak ke di ?

۳مفرد. گذشته-دیدن را که هیوا و ۳مفرد. گذشته-دیدن را که هیوا
هیوا چه کسی را دید و روناک چه کسی را دید؟

در (2a) پرسش‌واژه موضوعی [ke] تحت حرکت فراگیر قرار نمی‌گیرد و حرکت فراگیر پرسش‌واژه موضوعی به گروه متمم‌نما ساختار نادرستی (2b) را موجب می‌شود.

2b. *ke Hiwa di u Ronak di ?

از طرفی در داده‌ای مانند (2c)، پرسش‌واژه [ke] در جایگاه پیش‌فعلی منفرد نیست و با حرف اضافه [bæ] هم‌بسته است. در داده (2d) پرسش‌واژه [ke]، سازه حرف اضافه را با خود می‌کشد^۱ و به نظر می‌رسد که گروه پرسش‌واژه [bæ ke]، در داده (2d) به فرافکن حاشیه‌چپ حرکت کرده است. [bæ ke] در (2c) و (2d) فقط یک‌بار تلفظ شده است، اما در هر دو بند از ساختار هم‌پایه تعبیر و دامنه معنایی دارد.

2c. Zana bæ ke rei da wæle Narin rei nada ?

۳مفرد. گذشته-دادن-نفی رأی نارین ولی ۳مفرد. گذشته-دادن رأی کی به زانا
زانا به چه کسی رأی داد ولی نارین رأی نداد؟

2d. bæ ke Zana rei da wæle Narin rei nada ?

۳مفرد. گذشته-دادن-نفی رأی نارین ولی ۳مفرد. گذشته-دادن رأی زانا کی به
به چه کسی زانا رأی داد ولی نارین رأی نداد؟

در (2e) نیز گروه پرسش‌واژه موضوعی [bo kwe] به معنای (به کجا) در جایگاه پیش از فعل در هر دو بند قرار گرفته است.

2e. Hiwa bo kwe æçet u Narin bo kwe æçet

هیوا کجا به ۳مفرد. حال-رفتن و نارین به کجا ۳مفرد. حال-رفتن
هیوا به کجا می‌رود و نارین به کجا می‌رود؟

¹ pied-piping

در (2e) پیشایندسازی پرسشواژه [bo kwe] در هر بند، اختیاری است و پرسشواژه بدون هیچ حرکت اجباری برخلاف زبان انگلیسی در سازه مورد نظر جایگزین شده است؛ اما نمی‌توان از دو بند هم‌پایه در (2e) خوانش تک‌جفتی داشت. با توجه به داده‌های مطرح‌شده، دو پرسش پیش روی این پژوهش قرار می‌گیرند؛ یکی این‌که، اصولاً آیا می‌توان در کردی سنندجی قائل به حرکت فراگیر پرسشواژه ناشی از ادغام موازی سیتکو (۲۰۰۵) شد. دوم این‌که، خطی‌سازی پرسشواژه به اشتراک گذاشته‌شده در ساخت ادغام متقارن، به چه صورت است. درباره ماهیت حرکت فراگیر پرسشواژه در کردی سنندجی هنوز پژوهشی انجام نگرفته است و از این لحاظ، این مقاله، پژوهشی نو محسوب می‌شود.

۲. پیشینه پژوهش

از پژوهش‌های داخلی در رابطه با ساخت هم‌پایه پرسشواژه‌ای می‌توان به پژوهش کریمی و واعظی (۱۳۹۷) اشاره کرد. آن‌ها در این پژوهش، خصوصیات نحوی و معنایی هم‌پایگی دو پرسشواژه را بر طبق اصول ادغام موازی در زبان فارسی تحلیل کرده‌اند. از نظر کریمی و واعظی (۱۳۹۷) در هم‌پایگی پرسشواژه‌ای خصیصه‌هایی چون تبعیت‌نکردن از قانون همسانی هم‌پایه‌ها، پسایندسازی، خوانش تک‌جفتی و محدودیت در تعداد هم‌پایه‌ها، آن را از دو ساخت هم‌پایگی معمول و پرسش‌های چندگانه، متفاوت می‌سازد. بر این اساس، هم‌پایگی پرسشواژه‌ای دارای واقعیت نحوی نیست و هم‌پایگی پرسشواژه در ساختاری دوبندی روی می‌دهد و هر کدام از پرسشواژه‌های شرکت‌کننده در هم‌پایگی به صورت مجزا در یکی از بندها ادغام می‌شوند و بندهای مذکور مشتق از ادغام موازی هستند.

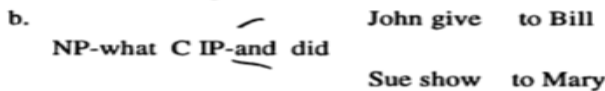
ساداتی نوش‌آبادی و همکاران (۱۳۹۹) ادغام متقارن در نحو زبان فارسی را بر اساس شواهدی از جمله‌های هم‌پایه پرسشواژه‌ای دارای حرکت فراگیر تحلیل کرده‌اند. در این مطالعه ساخت‌های ادغام متقارن ناشی از ادغام موازی در زبان فارسی وجود دارند و ویژگی‌هایی مانند گروه اسمی مشترک در بین دو بند هم‌پایه و عدم قرارگیری بیش‌تر از یک پرسشواژه در جایگاه مشخص‌گر گروه پیشینه متمم‌ما از دلایل وجود این نوع ساخت در زبان فارسی هستند. در تحلیل حرکت فراگیر پرسشواژه، مولتمن^۱ (۱۹۹۲) ادعان می‌دارد که عبارت پرسشواژه، قبل از این‌که به مشخص‌گر متمم‌ما حرکت کند، به اشتراک گذاشته شده است. هم‌پایگی مورد نظر او رویکردی چندگانه را پوشش می‌دهد که بر اساس فرایند جدیدی شکل گرفته است که آن را هم‌پایگی ضمنی^۲ می‌نامد. پیشنهاد مولتمن (۱۹۹۲) حرکت فراگیر به صورت نشانگرهای سه‌بعدی است. از نظر مولتمن (۱۹۹۲) با توجه به این فرض که یک گره مشخص‌گر یا (spec CP) وجود دارد، در ساخت هم‌پایگی (۳) هیچ راهی وجود ندارد که دو گره NP با تسلط سازه‌ای منفرد بتوانند به مشخص‌گر متمم‌ما حرکت کنند.

^۱ F. Moltmann

^۲ implicit coordination

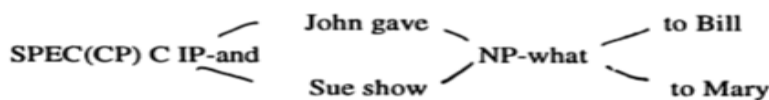
3.

a. What did John give t to Bill and Sue show t to Mary?

b.

بنابراین، آنچه در این دو هم‌پایه موجود است باید در موقعیت اصلی خود نیز توسط همان گره NP مورد تسلط سازه‌ای قرار گیرد. در نتیجه ساخت (۳) از دید مولتمن (۱۹۹۲) باید ساختی مانند (۴) باشد:

4.

یعنی در رویکرد مولتمن (۱۹۹۲) عبارت پرسش‌واژه در ساخت (۴) قبل از حرکت به مشخص‌گر متمم‌نما (spec CP) به اشتراک گذاشته شده است. نمونه جدیدتر این رویکرد مربوط به سیتکو (۲۰۰۵؛ ۲۰۰۰) است که با مطرح کردن ادغام موازی خوانش جدیدی از این نوع اشتراک‌گذاری ارائه کرده است.

سیمپسون^۱ و بهاتاچاریا^۲ (۲۰۰۳) بر این باورند که این فرض نادرست است که زبان بنگلا یک زبان SOV) است و در ردهٔ زبان‌های پرسش‌واژه در جای اصلی (wh-in-situ) فرض شده‌اند. در واقع این زبان حرکت آشکار اجباری پرسش‌واژه^۳ دارد که از زیرساخت ترتیب واژگان (SVO) در این زبان ناشی شده است. این مختصات، در محدودیت‌های موجود در دامنهٔ عملکرد پرسش‌واژه‌ها^۴ و احتمالات ترتیب اختیاری واژگان، مشخصاً با بندهای مکمل آشکار می‌شود. این تغییر دیدگاه در مورد زبان SOV بنگلا، این امکان را برای دیگر زبان‌های مشابه که در ردهٔ زبان‌های SOV قرار دارند، ایجاد می‌کند و اتخاذ رویکرد مشابه بنگلا در دیگر زبان‌های با پرسش‌واژه در جای اصلی را فراهم می‌آورد.

جانسون^۵ (۲۰۰۹) خلأ نحوی را یک نوع قاعده حرکت نحوی و به صورت حرکت فراگیر^۶ در نظر می‌گیرد. در واقع در این رویکرد، خلأ موجود، رد عنصر حرکت کرده محسوب می‌شود و دو عنصر در دو هم‌پایه به صورت موازی از داخل هم‌پایه‌ای که به آن متعلق‌اند حرکت کرده و در جایگاهی بالاتر در ساخت درج می‌شوند. جانسون (۲۰۰۹) این نوع حرکت هم‌زمان دو عنصر از داخل دو هم‌پایه یا بیشتر را حرکت فراگیر نامیده است.

¹ A. Simpson

² T. Bhattacharya

³ overt obligatory wh-movement

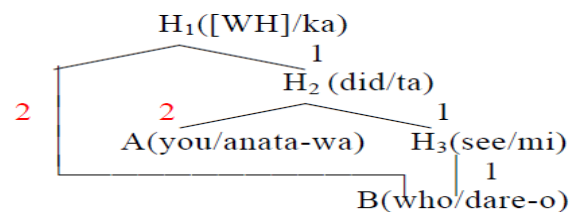
⁴ wh-scope

⁵ K. Johnson

⁶ across the Board movement

ابه^۱ و ناکائو^۲ (۲۰۰۹) اظهار می‌دارند که حرکت فراگیر حتی در شرایطی امکان‌پذیر است که PRO در دسترس نیست. آن‌ها همچنین نشان می‌دهند که حرکت فراگیر در ژاپنی امکان‌پذیر است و این امکان از طریق ارتقاء گره چپ^۳ شکل می‌گیرد. در ارتقاء گره چپ، دو بند هم‌پایه می‌شوند و یک عنصر مشترک در سمت چپ جمله در حاشیه چپ در هر دو بند تفسیر می‌شود. در این راستا، ارتقاء گره چپ شبیه به ارتقاء گره راست در زبان انگلیسی است. جایی که عنصر به اشتراک گذاشته شده در منتهی‌الیه سمت راست ساخت هم‌پایه است.

یاسویی^۴ (۲۰۱۱) به بررسی رویکرد ساختار اشراف چندگانه به حرکت پرسش‌واژه و ارتقاء گره راست با تمرکز بر تفاوت‌های پارامتریک آن‌ها بین زبان انگلیسی به عنوان یک‌زبان با ترتیب (S-H-C) و زبان ژاپنی با ترتیب (S-C-H) می‌پردازد. یاسویی (۲۰۱۱) خطی‌سازی ساختار حاوی پرسش‌واژه را با استفاده از گراف‌های به دو زبان نوشته شده^۵ همانند نمودار (۲) تبیین می‌کند که عاری از برچسب هستند. او (۲۰۱۱) به دنبال خطی‌سازی ساختار به شیوه پیمایشی^۶ به گونه‌ای است که از توالی سلسله‌مراتبی هسته‌ها^۷ ترتیب حاصل شود.

نمودار (۲) گراف دوزبانه انگلیسی / ژاپنی (یاسویی، ۲۰۱۱: ۶)

او (۲۰۱۱) بدین شیوه، اجباری بودن حرکت پرسش‌واژه در انگلیسی و اختیاری بودن حرکت پرسش‌واژه در ژاپنی را تبیین می‌کند.

در پژوهشی دیگر دوریس^۸ (۲۰۱۷) اذعان می‌دارد که انواع مختلفی از مشخصه‌ها، از جمله خصیصه حالت، می‌تواند بر روی چندین سازه هم‌پایه گسترش یافته و اعطا شود و این مقیدشدن با چندین مرجع ضمیر در خارج از دامنه ساخت هم‌پایه ممکن است مربوط به متغیرهای وابسته به ضمیر در چندین ساخت هم‌پایه به طور هم‌زمان باشد. از نظر او تبیین ساختارهای اشراف چندگانه به شکل چندبعدی میسر است و حرکت فراگیر

¹ J. Abe

² C. Nakao

³ left node raising

⁴ M. Yasui

⁵ bilingual graph

⁶ traversal

⁷ hierarchical sequence of heads

⁸ M. De Vries

به طور کلی می‌تواند به عنوان مکمل‌های یک به چند تعریف شود. نمونه‌های استاندارد همانند مثال (۵) شامل خروج عبارت پرسش‌واژه به صورت هم‌زمان از دو بند هم‌پایه است.

5. Which teacher did John like _ and Sue hate _?

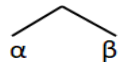
دورس (۲۰۱۷) موضوعات مرتبط با ساختارهای اشراف چندگانه از دیدگاه فعلی را تحلیل می‌کند و مرجع ضمیرهای دویخشی^۱ و وابستگی‌های چندگانه^۲ پیش‌رو و پس‌رو را مورد توجه قرار می‌دهد.

۳. مبانی نظری پژوهش

در رویکرد مورد نظر سیتکو (۲۰۰۵) اشتراک‌گذاری عنصر پرسش‌واژه ناشی از ادغام موازی در ساختار اشراف چندگانه است. لذا، در این رویکرد ماهیت فرایند ادغام و نحوه عملکرد آن حائز اهمیت است. عملیات ادغام و حرکت در برنامه کمینه‌گرا عهده‌دار تشکیل ساخت‌های زبانی هستند (چامسکی^۳، ۱۹۹۵: ۲۲۶). سازوکار مسئول جابجاشدگی در برنامه کمینه‌گرا، ادغام داخلی است و اغلب از آن به عنوان حرکت نام برده می‌شود. چامسکی (۱۹۹۵) حرکت را به عنوان دنباله‌ای^۴ از سه عملیات کپی، ادغام و حذف پردازش می‌کند. در برنامه کمینه‌گرا ساده‌ترین نوع ادغام در نحو محض ادغام دو عنصر متمایز α و β و تشکیل مجموعه دو عضوی $\{\alpha, \beta\}$ است که ادغام مجموعه‌ای نامیده می‌شود و عنصر بزرگ‌تر، یعنی γ را تشکیل می‌دهد (چامسکی، ۱۹۹۵: ۳۹۶).

$\alpha, \beta \rightarrow$ ورودی

$\{\alpha, \{\alpha, \beta\}\} \rightarrow$ خروجی

نمودار (۳) ورودی و خروجی ادغام مجموعه‌ای

حالت‌های ادغام مجموعه‌ای عبارت‌اند از ادغام داخلی و ادغام خارجی. این دو حالت از هم متمایز هستند. ادغام خارجی، نمودار (۴) نوع متعارف ادغام^۵ است که دو ساخت ریشه‌ای متمایز را به هم پیوند می‌زند و به یک ساخت تبدیل می‌کند. برنامه کمینه‌گرا، سازوکار مسئول بازگشت را ادغام خارجی می‌داند. ادغام مجموعه‌ای در این حالت خارجی است و ساخت موضوعی را ایجاد می‌نماید.

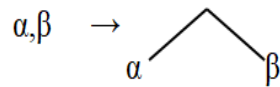
¹ split antecedent

² multiple dependencies

³ N. Chomsky

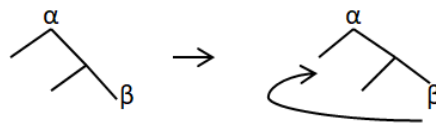
⁴ sequence

⁵ canonical type of merge

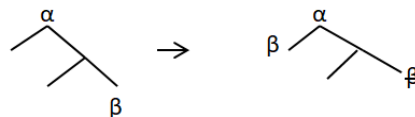
نمودار (۴) ادغام خارجی

اگر X و Y ادغام شوند و Y جزئی از X باشد، در این حالت فرض بر این است که ادغام داخلی است و در واقع آن چه ادغام داخلی، نمودار (۵)، را از ادغام خارجی متمایز می‌سازد این است که در ادغام داخلی، α و β عناصر مجزا نیستند و ادغام داخلی یک عنصر را ترکیب می‌کند که زیربخش^۱ عنصر دیگر است. چامسکی (۲۰۰۸: ۱۴۱) انتظار دارد که زبان از ادغام داخلی، جهت جداسازی ویژگی‌های معنایی از ساخت موضوعی تعمیم‌یافته استفاده کند و تا حد زیادی این طراحی درست به نظر می‌رسد.

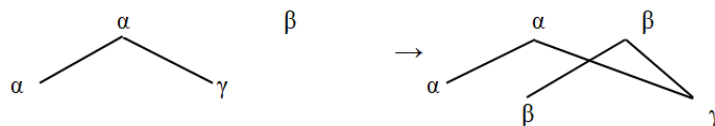
نمودار (۵) ادغام داخلی

سازوکار مسئول جابجاشدگی در برنامه کمینه‌گرا، ادغام داخلی است که اغلب از آن به عنوان حرکت نام برده می‌شود. در فرایند حرکت (ادغام داخلی) نمی‌تواند در جایگاه‌های اولیه ردی از خود بر جا بگذارد و از طرف دیگر در این جایگاه‌ها، رابطه خواهی با شریک اولیه ادغام نیز نمی‌تواند به طور کامل تهی باشد، چرا که منجر به تغییر روابط ساختاری می‌شود. نتیجتاً رونوشت‌ها ملزم به حفظ روابط ساختاری هستند.

نمودار (۶) نظریهٔ گره‌برداری از حرکت چامسکی (۱۹۹۵)

از طرفی سیتکو (۲۰۰۵؛ ۲۰۰۳؛ ۲۰۰۰) ادغام موازی^۲ را مطرح می‌کند. نمودار (۷) نشان می‌دهد که ادغام موازی یک رابطهٔ متقارن دوتایی است. در این نوع ادغام، γ عنصر مشترک^۳ بین α و β است. وجود ادغام موازی از تبعات دیدگاه چامسکی (۲۰۰۱) دربارهٔ ساخت گروهی و حرکت^۴ است.

نمودار (۷) ادغام موازی β و γ

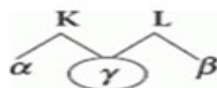
² subpart

² parallel merge

³ pivot

⁴ phrase structure and movement

ادغام متقارن^۱ بحث‌های نظری و تجربی را در راستای ساختار اشرف چندگانه متقارن^۲ فراهم ساخته است. نمودار (۸) حاکی از آن است که در ساختارسازی هر جا که ادغام موازی وجود دارد، یک گره اشرف چندگانه شده است. در نمودار (۸)، γ دو گره مادر دارد.

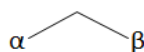

نمودار (۸) ساختار اشرف چندگانه متقارن

در برنامه کمینه‌گرا علاوه بر عملیات ادغام متقارن به وجود عملیات دیگری برای توجیه عدم تقارن موجود در سازه‌های الحاقی یا افزوده^۳ نیاز است که ادغام جفتی^۴ نام دارد. این نوع از ادغام، یک فضای کاری نامتقارن است. به عنوان مثال، در بین دو واژه در عبارتی مانند «مرد جوان» عدم تقارن وجود دارد، زیرا که این عبارت با وجود صفت جوان، باز هم یک عبارت اسمی است. بنابراین، واژه «جوان» در این عبارت افزوده است و این حالت متفاوت از ادغام متقارن است (چامسکی، ۲۰۲۰: ۴۹). ادغام جفتی طی یک عملیات نامتقارن، دو عنصر α و β را ترکیب و جفت مرتب $\langle \alpha, \beta \rangle$ را می‌سازد که در آن α به β پیوست^۵ شده است. در نمودار (۹) محصول ادغام جفتی، زوج مرتب $\langle \alpha, \beta \rangle$ است.

$\alpha, \beta \rightarrow$ ورودی

$\{ \alpha, \langle \alpha, \beta \rangle \}$ خروجی

نمودار (۹) ورودی و خروجی ادغام جفتی

از نظر سیتکو (۲۰۰۵) پرسش‌واژه‌های فراگیر^۶ از دو یا چند سازه هم‌پایه به صورت هم‌زمان خارج می‌شوند که در این رویکرد به آن حرکت فراگیر پرسش‌واژه اطلاق می‌شود (سیتکو، ۲۰۰۵: ۴۸۱). در این حالت ویژگی‌های تعبیرناپذیر^۷ به شکل ارزش‌گذاری نشده وارد اشتقاق می‌شوند. در نمودار (۱۰) هر دو هسته^۷، حاوی ویژگی‌های ارزش‌گذاری نشده هستند و از طرف دیگر پرسش‌واژه موضوعی شامل ویژگی حالت^۸

^۱ symmetric merge

^۲ symmetric multidominant structure

^۳ adjunct

^۴ pair merge

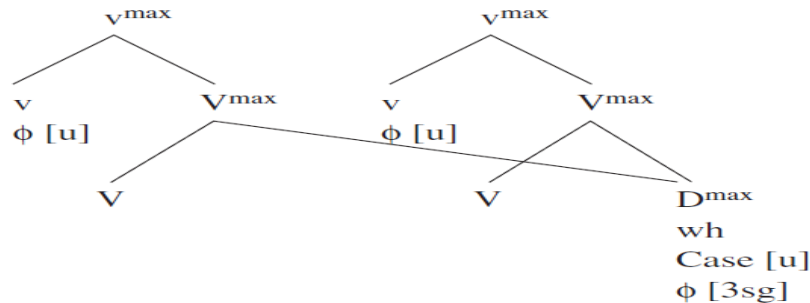
^۵ adjoin

^۶ ATB-Wh-questions

^۷ uninterpretable

^۸ case

ارزش گذاری نشده است. این جاست که عملیات مطابقه^۱ ارزش هایی را برای ویژگی های ارزش گذاری نشده تحت شرایط ساختاری مناسب فراهم می کند.

نمودار (۱۰) اشتراک گذاری پرسشواژه (سیتکو، ۲۰۰۵: ۴۸۱)

قابل ذکر است که عملیات مطابقه در این رویکرد در هر دو بند همزمان انجام می پذیرد تا اجازه دهد عنصر مشترک برای هر دو کاوش گر^۲ فعال باشد. سپس پرسشواژه از ساخت هم پایه به صورت فراگیر حرکت می کند؛ این حرکت پرسشواژه از نوع فراگیر و خروج به حاشیه سمت چپ است. ذکر این نکته در این بخش لازم است که در برنامه کمینه گرا بحث باز-ادغام^۳ مطرح است و در این حالت وجود رونوشت کمینه نیست، یعنی یک عنصر همزمان در دو جایگاه وجود دارد.

۳-۱. روش پژوهش

در این پژوهش، حرکت فراگیر پرسشواژه از ساخت هم پایه در کردی سنندجی بر پایه ادغام موازی (سیتکو، ۲۰۰۵) مطالعه می شود. این پژوهش در زیرگروه پژوهش های کتابخانه ای و از نوع توصیفی-تحلیلی است. ابتدا اطلاعات نظری در رابطه با حرکت فراگیر پرسشواژه از کتابها و مقالات مرتبط جمع آوری، سپس با استفاده از روش میدانی، مکالمات روزمره گویشوران کردی سنندجی ضبط و گردآوری و از میان آنها ساخت های هم پایگی پرسشواژه ای انتخاب و تحلیل می شوند. شیوه انتخاب گویشوران به صورت اتفاقی و ضمنی است و در جمع آوری داده ها تنها ملاک انتخاب گویشوران در دسترس بودن آنها بوده است. داده های مورد مطالعه در این پژوهش گفتاری هستند و از مکالمات روزمره گویشوران در شهر سنندج، برگرفته شده اند. تحلیل داده های مورد نظر عمدتاً متکی بر تحلیل عقلانی و شم زبانی یکی از پژوهشگران به عنوان گویشور کرد زبان است. همچنین، نادرستی بودن بعضی از داده ها مورد قضاوت زبانی گویشوران سنندجی قرار گرفته اند.

¹ agree operation

² probe

³ remerge

۴. تحلیل داده‌ها

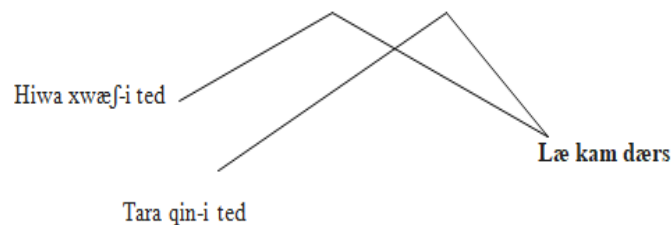
ترتیب واژگانی آزاد و ویژگی پرسش‌واژه در جای اصلی^۱ تحلیل ساخت پرسش‌واژه را در زبان کردی از زبانی مانند انگلیسی متفاوت می‌سازد. پرسش‌واژه در کردی سنندجی می‌تواند بدون هیچ حرکت اجباری بر خلاف زبان انگلیسی جایگزین سازه مورد نظر شود. با در نظر گرفتن ویژگی پرسش‌واژه در جای اصلی و ترتیب واژگانی آزاد در زبان کردی سنندجی، به نظر می‌رسد که به اشتراک‌گذاری پرسش‌واژه در دو ساخت هم‌پایه می‌تواند قابل بررسی باشد. سیتکو (۲۰۰۵) حرکت فراگیر عبارت پرسش‌واژه را ناشی از اشتراک‌گذاری و مشتق از عملیات ادغام موازی می‌داند؛ بدین طریق که دو TP باهم هم‌پایه می‌شوند و به طور یکسان گره پرسش‌واژه را به اشتراک می‌گذارند. در این حالت کلمه پرسشی که عنصر هدف است، در جایگاه مفعول حالت مورد نیاز دو فعل را یا به وسیله خروج از متمم یک فعل به متمم فعل دیگر و یا به وسیله ادغام‌شدن در جایگاه متمم هر دو فعل تأمین می‌کند (سیتکو، ۲۰۱۱: ۶۰).

در زبان‌های پرسش‌واژه در جای اصلی، به‌طور گسترده، پرسش‌واژه در جای اصلی قرار می‌گیرد. کردی سنندجی زبانی فاقد حرکت آشکار پرسش‌واژه است؛ با این‌وجود، در کردی سنندجی با داده‌هایی روبرو هستیم که می‌توان، مانند (5a)، از آن‌ها خوانش به اشتراک‌گذاری گروه پرسش‌واژه در بین دو بند هم‌پایه را داشت. گروه پرسش‌واژه یا عنصر هدف مورد نظر [Læ kam dars] است که در بین دو گره فعلی [xwæši ted] و [qini tet] به اشتراک گذاشته شده است.

5a. Hiwa xwæši ted wæle Tara qini ted Læ kam dærs?

درس کدام از ۳مفرد.حال.آمدن-cl=بدش تارا ولی ۳مفرد.حال.آمدن-cl^۲=خوش هیوا هیوا خوشش میاد ولی تارا بدش میاد از کدام درس؟

در واقع دو بند وجود دارند که یک عبارت پرسشی را به اشتراک گذاشته‌اند؛ و [Læ kam dars] به طور هم‌زمان وارد یک رابطه متقارن دوسویه با دو فعل مذکور شده است (نمودار ۱۱).

نمودار (۱۱) اشتراک‌گذاری عبارت پرسش‌واژه

^۱ wh- in situ
^۲ clitic

به عبارتی، دو کاوشگر و یک هدف وارد یک رابطهٔ مطابقه چندگانه^۱ شده‌اند و عنصر هدف می‌تواند ویژگی‌های حالت خود را با دو هسته V و ویژگی‌های فای^۲ دو فعل را به صورت هم‌زمان ارزش‌گذاری کند. در نمودار (۱۱) اشتراک‌گذاری سازهٔ حاوی پرسش‌واژه در منتهی‌الیه هم‌پایه دوم واقع شده است. در داده‌هایی از این دست، در گونهٔ زبانی مورد نظر، با یک دوگانگی^۳ روبرو هستیم. با توجه به ترتیب نسبتاً آزاد واژگان در کردی سنندجی، یک تصویر آینه‌ای از (5a) به شکل (5b) نیز در کردی سنندجی کاربرد دارد؛ یعنی در حالت مذکور، اشتراک‌گذاری سازهٔ حاوی پرسش‌واژه می‌تواند در حاشیهٔ چپ نیز واقع شود (5b):

5b. Læ kam dars [&P [TP₁ Hiwa xwæši ted-] u [TP₂ Tara qini ted -]?]

در ساخت هم‌پایگی (5b) وقوع گروه اسمی [Læ kam dærs] در حاشیهٔ چپ هم‌پایهٔ نخست، هیچ خطای ساختوازی و نحوی ندارد و دستوری^۴ محسوب می‌شود. توجه به این نکته لازم است که گروه اسمی [Læ kam dærs] فاعل جمله نیست، بنابراین نمی‌تواند در [Spec TP/VP] قرار داشته باشد و در واقع مفعول [Hiwa ted] و [xwæši] و [Tara qini ted] است. همچنین ساخت هم‌پایهٔ مورد نظر، مجهول نیست و در این حالت تنها گزینهٔ مورد نظر که یک عنصر در حالت موضعی می‌تواند در آن در نظر گرفته شود و خارج از IP/TP باشد، فرافکن گروه مبتدا در حاشیهٔ چپ یا [Spec, TopP] است. ناگفته نماند که پرسش‌واژه‌های بافت مقید از این دست در گونهٔ کردی سنندجی کاربرد دارند و می‌توانند در جایگاه مشخص‌گر گروه کانون فرود آیند.

در (5b) گروه پرسش‌واژه [Læ kam dærs] بر هر دو بند هم‌پایه، دامنهٔ معنایی^۵ دارد و با این وجود که محصول پرسش‌واژه در جای اصلی است، به نظر می‌رسد که در بین دو بند، به اشتراک گذاشته شده است. نکتهٔ مهمی که باید بدان اشاره کرد این است که در خوانش تک‌جفتی، حرکت مسئول خطی‌سازی ساختار است و عبارت پرسش‌واژه باید آشکارا حرکت کند (سیتکو، ۲۰۰۵: ۴۸۸). همان‌گونه که اشاره شد، در (5b) نمی‌توان قائل به این شد که در فرایند خطی‌سازی، عبارت حاوی پرسش‌واژه به صورت آشکار به فرافکن گروه پیشینه حرکت کرده باشد، زیرا هم (5a) و هم (5b) در گونهٔ کردی سنندجی کاربرد دارند و ساختارهایی چون (5a) و (5b) محصول پرسش‌واژه در جای اصلی هستند. این داده‌ها نمی‌توانند ناشی از حرکت آشکار پرسش‌واژه باشند؛ زیرا مشمول مفهوم این نوع از حرکت نمی‌باشند. با وجود این‌که سازهٔ [Læ kam dærs] در هر دو ساختار در جایگاه خاصی در عبارت هم‌پایه ظاهر شده است اما خوانش در جایگاه دیگری رخ نداده است و اگر پرسش‌واژه

¹ multiple agree

² φ-features

³ dichotomy

⁴ grammatical

⁵ scope

در چنین سازه‌هایی پیش‌سازایی شده باشد، از تبعات عوامل کلامی و به عبارتی می‌تواند حاصل از مبتداسازی باشد. لذا می‌توان فرض کرد که فرافکن گروه مبتدا در حاشیهٔ چپ دارای مشخصه لبه است که منجر به جذب پرسش‌واژهٔ مورد نظر به جایگاه مشخص‌گر در گروه مبتدا می‌شود. در این موقعیت، مشخصهٔ لبه در C مستقل از مطابقه عمل می‌کند و به C اجازه می‌دهد که هر نوع سازه‌ای را جذب کند. در چنین موقعیتی که با خوانش تک‌جفتی در ساخت هم‌پایه روبرو هستیم، می‌توان حرکت فراگیر پرسش‌واژه به صورت پنهان^۱ را مطرح کرد. وجود حرکت فراگیر به صورت پنهان در ساخت هم‌پایه می‌تواند مجرای مباحث نظری و تجربی باشد و به نظر می‌رسد که در این حالت، مبتداسازی محصول حرکت فراگیر پرسش‌واژه است.

مبتداسازی در زبان چینی به چشم می‌خورد که زبانی پرسش‌واژه در جای اصلی است. به عنوان مثال در ساخت هم‌پایهٔ (6) در زبان چینی، پرسش‌واژه دستخوش مبتداسازی شده و به حاشیهٔ چپ در فرافکن گروه مبتدا حرکت کرده است (پن^۲، ۲۰۱۱: ۲۳۴).

6. Na-wei zuojia [&P [IP₁ Zhangsan xihuan e] [IP₂ Lisi
which-cl. writer Zhangsan like Lisi
bu xihuan e]]?
neg. like
'Which writer does Zhangsan like but Lisi dislike?' (pan, 2011:234)

در ساخت هم‌پایهٔ (7a)، در پاسخ به بندهای شامل می‌توان خوانش چندجفتی داشت و در این حالت، در پاسخ هر بند می‌توان اشاره به درسی مجزا داشت.

7a. Læ kam dars Hiwa xwæši ted u Læ kam dars Tara qini ted?
حال. ۳.مفرد. آمدن-cl=بد تارا درس کدام از و حال. ۳.مفرد. آمدن-cl=خوش هیوا درس کدام از
از کدام درس هیوا خوشش می‌آید و از کدام درس تارا بدش می‌آید؟

در (7a) که خوانش چندجفتی دارد، دیگر نمی‌توان قائل به اشتراک‌گذاری عنصر پایه شد، زیرا که پرسش‌واژه در هر بند رفتار ابقایی دارد. پاسخ به بندهای شامل در (7a) خوانش چندجفتی در (7b) است که به صورت در جای اصلی درج شده‌اند.

7b. Læ dærs farsi Hiwa xwæši ted u Læ dærs Riazi Tara qini ted
حال. ۳.مفرد. آمدن-cl=بد تارا ریاضی درس از و حال. ۳.مفرد. آمدن-cl=خوش هیوا فارسی درس از
از درس فارسی هیوا خوشش می‌آید و از درس ریاضی ملودی بدش می‌آید.

¹ covert ATB wh- movement

² V. j. Pan

در دسترس بودن دو خوانش تکجفتی و چندجفتی، به این مسئله تقلیل می‌یابد که کدام رونوشت‌ها (کپی) در این خوانش‌ها در بخش منطقی (LF) حذف می‌شوند و چه عواملی باعث می‌شوند که یک خوانش برخوانش دیگر ابهام نداشته باشد. سیتکو (۲۰۱۱) دو مشتق احتمالی را مطرح می‌کند که منجر به خوانش‌های مذکور از این نوع داده‌ها می‌شوند. یکی استراتژی هم‌پایگی و دیگری خروج به حاشیه سمت چپ^۱ است. چامسکی (۱۹۹۵) در نظریه گرت‌برداری از حرکت، حرکت را دنباله‌ای^۲ از سه عملیات (کپی، ادغام و حذف) پردازش می‌کند. همچنین از منظر چامسکی (۲۰۱۳) وقتی یک عنصر حرکت می‌کند آن عنصر همچنان در جایگاه قبلی باقی می‌ماند و طبق شرط عدم‌تغییر در نظریه روگرفت، آن عنصر متعلق به چند جایگاه است و در هر یک از آن جایگاه‌ها یک رونوشت از خود قرار می‌دهد (چامسکی، ۲۰۱۳: ۳). از طرفی حرکت منجر به جابجایی می‌شود و جابجایی در زبان صوری یعنی یک سازه در جایگاه خاصی ظاهر می‌شود؛ اما خوانش آن در جایگاه دیگری رقم می‌خورد. با توجه به تعریف چامسکی (۱۹۹۵) از حرکت، به نظر می‌رسد در داده‌هایی چون (8a) که می‌توان در پاسخ به هر دو بند خوانش تکجفتی داشت، می‌توان فرض مطلق پرسش‌واژه در جای اصلی را در کردی سنندجی خدشه‌دار کرد. ابتدا کپی و ادغام [læ ke] را اعمال می‌کنیم (8a):

8a.[CP læ ke [&P [TP Hiwa xwæši ted læ ke] wale [TP Hemen qini ted læ ke?]]]

این عملیات در (8a) در صورت منطقی (LF) در دسترس سطح معنا باقی می‌ماند و موجب فرایند بازسازی^۳ می‌شود. فرض را بر آن قرار می‌دهیم که کپی پایین^۴ در صورت آوایی حذف می‌شود. بنابراین اگر کپی‌های پایین‌تر را در PF حذف‌شده در نظر بگیریم، آن‌گاه خواهیم داشت:

8b.[CP læ ke [&P [TP Hiwa xwæši ted ~~læ ke~~] wale [TP Hemen qini ted ~~læ ke~~ ?]]]

و اگر در این نوع ساخت هم‌پایگی، حذف کپی‌های پایین‌تر در LF اعمال شود، منجر به خوانش تکجفتی (8c) خواهد شد:

8c.[CP læ ke [&P [TP Hiwa xwæši ted ~~læ ke~~] wale [TP Hemen qini tet ~~læ ke~~ ?]]]

در خوانش تکجفتی همان‌گونه که از داده (8c) استنباط می‌شود، عبارت پرسش‌واژه در هر دو بند یک متغیر را به خود مقید^۵ کرد است. در داده (8c) اگر حرکت پرسش‌واژه از نوع آشکار و به جایگاه غیرموضوع در نظر گرفته شود، این فرض را موجب می‌شود که پاره‌ای از پرسش‌واژه‌های موضوعی از جمله [ke] در کردی

¹ left branch extraction

² sequence

³ reconstruction

⁴ lower copy

⁵ bind

سنندجی رفتار آمیخته‌ای از خود نشان می‌دهند. حال آن‌که حذف کپی بالاتر در LF منجر به خوانش چندجفتی (8d) می‌شود که در این حالت پرسشواژه در هر بند مجزا، یک متغیر را مقید می‌کند.

8d. [CP **læ ke** [&P [TP Hiva xwæši ted **læ ke**] wale [TP Hemen qini ted **læ ke** ?]]]

حال آنکه در داده (8i) پرسشواژه موضوعی [ke] از حرکت فراگیر پیروی نمی‌کند.

8i. ke fût bâl æ-kæ-t u ke tenis ækat

کی فوتبال ناقص نمود-کردن. حال-۳مفرد کی تنیس ناقص نمود-۳مفرد-کردن. حال

کی فوتبال بازی می‌کند و کی تنیس بازی می‌کند؟

استدلال می‌شود که در (8i)، ویژگی [+Q] در گروه متمم‌نما وجود ندارد که با نزدیک‌ترین پرسشواژه مطابقت کند و آن را به خود جذب کند. در این موقعیت انگیزه حرکت برای پرسشواژه وجود ندارد. پرسشواژه موضوعی [ke] در دو بند هم‌پایه جایگزین موضوع فعلی شده و در جای اصلی خود باقی می‌ماند. ذکر این نکته لازم است که پرسشواژه مفعولی منفرد در کردی سنندجی به گروه فعلی می‌چسبد (8j) و نمی‌تواند به تنهایی حرکت کند؛ بنابراین، ساختار در (8k) نا دستوری می‌شود.

8j. Hiwa ke di ?

هیوا چه کسی را دیدن - گذشته ۳مفرد

هیوا چه کسی را دید؟

8k. * ke Hiwa di ?

حرکت فراگیر پرسشواژه از تأثیر تطبیقی^۱ تأثیر می‌پذیرد. به عبارتی، باید از حالت عنصر حرکت کرده در دو پیونده مورد نظر پیروی کند، در غیر این صورت از حرکت فراگیر نمی‌تواند متأثر شود. در (9a) گروه پرسشواژه [bæ ke] در جایگاه‌های موضوع به عنوان متمم فعل به شکل در جا قرار گرفته است و در این حالت، پرسشواژه موضوعی، جایگزین موضوعات فعلی می‌شود و دربردارنده اطلاعات ضروری در ساخت هم‌پایه مزبور است.

9a. Zana bæ ke (Acc) ?ehtram ænet u Melodi

زانا کی به احترام ۳مفرد. حال گذاشتن-احترام و ملودی

bæ ke (Acc) ?e'temad ækat?

اعتماد کی به - کردن ۳مفرد. حال

زانا به کی احترام می‌گذارد و ملودی به کی اعتماد می‌کند؟

و در پاسخ (9a) خوانش چندجفتی از بندهای شامل در ساخت هم‌پایه (9b) را خواهیم داشت:

9b. Zana bæ Hiwa ?ehtram ænet u Melodi bæ Tara

¹ matching effects

تارا به ملودی و ۳مفرد. حال گذاشتن-حترام هیوا به زانا

?e'temad ækat

اعتماد- کردن. ۳مفرد. حال

زانا به هیوا احترام می‌گذارد و ملودی به تارا اعتماد می‌کند.

تأثیر تطبیقی به طور کلی ناظر بر این مطلب است که پرسشواژه حرکت کرده، باید از نظر حالت با خلأ موجود در دو بند همخوانی داشته باشد. همان‌گونه که مشخص است، اگر خوانش تک‌جفتی از بندهای شامل در (9b) داشته باشیم، پرسشواژه پیش‌ساز شده از نظر حالت با خلأ موجود در دو بند همخوانی دارد و حالت مورد نظر مفعولی^۱ است:

9c. bæ ke Zana (Acc) ?ehtram ænet u Melodi ?e'temad ækat?

۳مفرد. حال.. اعتماد ملودی و ۳مفرد. حال- گذاشتن احترام زانا کسی چه به

به چه کسی زانا احترام می‌گذارد و ملودی اعتماد می‌کند؟

از طرفی دیگر با این نکته مهم روبرو می‌شویم که پیش‌سازگری گروه پرسشواژه [bæ ke] در (9c) اجباری نیست؛ لذا فرض پرسشواژه در جای اصلی در کردی سنندجی خدشه‌دار نمی‌شود. همچنین، پرسشواژه‌های افزوده‌ای، پرسشواژه‌هایی همانند «کجا، کی، چرا و چطوری» هستند که در برگزیده اطلاعات قابل حذف هستند. در داده (10a) پرسشواژه [bočæ] از نوع افزوده‌ای است و به هر دو بند افزوده شده است. پرسشواژه افزوده‌ای [bočæ] تأثیری بر محاسبات نحوی ندارد، نقش تتایی نیز دریافت نمی‌کند و به طور بالقوه می‌تواند به شکل نامحدود در ساخت هم‌پایه تکرار شود.

10a. [bočæ sændet] u [bočæ natkerdæ bæret] ?

تنت ۲مفرد. گذشته- کردن- نفی چرا و ۲مفرد. گذشته- خریدن چرا

چرا خریدی و چرا تنت نکردی؟

چامسکی (۲۰۰۱) برای ایجاد سازه‌های افزوده^۲ یک نوع ادغام پیچیده‌تر را به فضای کاری پسانحوی معرفی کرده است. او این نوع ادغام را «ادغام جفتی^۳» نامیده است. ادغام جفتی طی یک عملیات نامتقارن دو عنصر β و α را ترکیب و جفت مرتب $\langle \alpha, \beta \rangle$ را می‌سازد که در این جفت مرتب α به β پیوسته یا افزوده می‌شود. ادغام جفتی با یک الزام در سطح رابط ادراکی-نیتی برانگیخته می‌شود و انگیزش تجربی می‌تواند دلیل این روش دوگانه در سیستم باشد (چامسکی، ۲۰۰۱: ۱۸).

¹ accusative

² adjoin

³ pair-merge

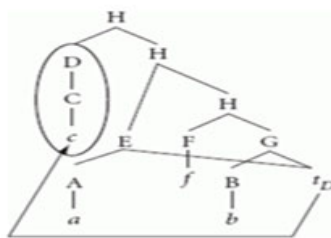
پرسشواژه افزوده‌ای [bočæ] در (10b) می‌تواند تحت حرکت فراگیر قرار گیرد و به دلیل این که افزوده‌ای است، این حرکت از نوع پنهان و در سطح منطقی (LF) روی داده است. از این نوع حرکت می‌توان خوانش کانونی‌شدگی داشت؛ زیرا که پاسخ به این پرسشواژه در بردارنده اطلاع نو و علت را تحت پرسش قرار داده است و حرکت پرسشواژه افزوده‌ای در این داده اجباری نیست.

10b. [_{loc} bočæ [CP - sændet] u [CP natkerdæ bæret]]?

چرا خریدی و تنت نکردی؟

چامسکی (۱۹۸۲) حرکت پرسشواژه در زبان‌های پرسشواژه در جای اصلی را به شکل پنهانی و در سطح منطقی در نظر می‌گیرد. نکته قابل توجه در این نوع از داده‌ها این است که حرکت فراگیر از دو بند هم‌پایه به حاشیه چپ حرکتی اختیاری است. در نتیجه این نوع حرکت برای خطی‌سازی مهم نیست و بعد از Spell-Out انجام می‌پذیرد؛ یعنی حرکت پرسشواژه افزوده‌ای در زبان کردی سنندجی، حرکتی پنهان و در سطح منطقی است و پرسشواژه در یکی از جایگاه‌های فراقکن بیشینه فرود می‌آید که معمولاً مشخص‌گر گروه کانون و مبتدا است.

پرسش دومی که در این پژوهش مطرح شد، این است که خطی‌سازی پرسشواژه به اشتراک گذاشته شده در ساخت هم‌پایه به چه صورت است. سیتکو (۲۰۰۵) الگوریتمی برای خطی‌سازی پرسشواژه حرکت کرده در ساختار اشراف چندگانه ارائه کرده است. او در نمودار (۱۲) حرکت (ادغام دوباره) را عامل خطی‌سازی در ساخت‌های ادغام متقارن ناشی از ادغام موازی می‌داند. از نظر او در خطی‌سازی این نوع از ساخت، چون ردها به محاسبه تعلق ندارند و محصول اشتقاق می‌باشند به تلفظ در نمی‌آیند و لازم نیست رونوشت‌ها خطی شوند. به عبارتی، آن عنصر همچنان در جایگاه قبلی باقی می‌ماند و این تحت شرط عدم تغییر به نظریه گرت‌برداری حرکت^۱ قابل تبیین است. در این حالت یک عنصر به چند جایگاه تعلق دارد و در هر یک از آن جایگاه‌ها یک رونوشت از خود قرار می‌دهد (سیتکو، ۲۰۱۱، ۱۱).

نمودار (۱۲) خطی‌سازی پرسشواژه در ساختار اشراف چندگانه (سیتکو، ۲۰۱۱: ۱۱)

بنابراین، ساختار اشراف چندگانه در نمودار (۱۲) به صورت (C) خطی می‌شود.

¹ Copy theory of movement

$$b. A = \{ \langle D, E \rangle, \langle D, A \rangle, \langle D, F \rangle, \langle D, G \rangle, \langle D, B \rangle, \langle E, F \rangle, \langle E, G \rangle, \langle E, B \rangle, \langle F, B \rangle \}$$

$$c. d(A) = \{ \langle c, a \rangle, \langle c, f \rangle, \langle c, b \rangle, \langle a, f \rangle, \langle a, b \rangle, \langle f, b \rangle \}$$

در این رویکرد، حرکت، تقارن‌شکن محسوب می‌شود و رونوشت به تلفظ در نمی‌آید؛ و فرایند ادغام مسئول ساخت نقاط تقارن و متعاقباً با ادغام دوباره یک رونوشت در جایگاه بالاتر، خطی شدن ساختار رقم می‌خورد. در این موقعیت رد به تلفظ در نمی‌آید، اما عملاً جایگاه رد تهی نیست و عنصر ادغام‌شده در جایگاه اولیه حضور دارد. سیتکو (۲۰۱۱) سعی در تعدیل خطی‌سازی ساختار اشراف چندگانه مذکور را داشته است تا با قضیه تناظر خطی^۱ کین^۲ (۱۹۹۴) دم‌ساز شود. ذکر این نکته لازم است که الگوریتم سیتکو (۲۰۰۵)، نمی‌تواند خطی‌سازی ساختارهای اشراف چندگانه‌ای را تبیین کند که در آن‌ها حرکت روی نمی‌دهد.

۵. نتیجه‌گیری

این پژوهش به بررسی حرکت فراگیر پرسش‌واژه از دو بند هم‌پایه در کردی سنندجی را با استفاده از رویکر سیتکو (۲۰۰۵) بر مبنای شق نظری ادغام موازی در ساختار اشراف چندگانه اختصاص داشت؛ ویژگی پرسش‌واژه در جای اصلی، تحلیل ساخت هم‌پایگی پرسش‌واژه‌ای را در کردی سنندجی از انگلیسی متفاوت می‌ساخت. در این گونه زبانی، پرسش‌واژه بدون هیچ حرکت اجباری برخلاف زبان انگلیسی در سازه مورد نظر جایگزین می‌شد. همچنین در این پژوهش نشان داده شد که پیش‌اندسازی پرسش‌واژه در کردی سنندجی اجباری نیست و پرسش‌واژه می‌تواند در جای اصلی به صورت ابقایی درج شود. در داده‌هایی که خوانش تک‌جفتی از دو بند شامل وجود داشت، به دلیل اجباری نبودن حرکت پرسش‌واژه، فرض مطلق پرسش‌واژه در جای اصلی در کردی سنندجی خدشه‌دار نشد. از طرفی داده‌ها نشان دادند که پیش‌اندسازی پرسش‌واژه به حاشیه چپ، ناشی از فرایند مبتداسازی و کانونی‌سازی است و در پرسش‌واژه کانونی‌شده، سازه مورد تأکید برجسته می‌شد. همچنین در داده‌هایی، پرسش‌واژه پیش‌اندسازی‌شده از نظر حالت با خلأ موجود در دو بند، همخوانی داشت. در ادامه پژوهش، الگوریتم سیتکو (۲۰۰۵) در جهت خطی‌سازی پرسش‌واژه به اشتراک گذاشته‌شده در ساختار اشراف چندگانه، بررسی شد که در این الگوریتم، حرکت عامل خطی‌سازی محسوب می‌شد. این الگوریتم نمی‌تواند پاسخگوی خطی‌سازی ساختار اشراف چندگانه‌ای باشد که حرکت در آن‌ها روی نمی‌دهد.

منابع

^۱ linear correspondence axiom

^۲ Kayne

- ساداتی نوش‌آبادی، سیدمهدی، مهدی سبزواری، نرجس‌بانو صبوری و مزدک انوشه (۱۳۹۹). ادغام متقارن در نحو زبان فارسی بر اساس شواهدی از جمله‌های هم‌پایه پرسش واژه‌ای دارای حرکت موازی. *زبان‌پژوهی*، ۱۲ (۳۶)، صص. ۳۶-۷.
- کریمی، یادگار و هنگامه واعظی (۱۳۹۷). ادغام موازی، اشراف چندگانه و ساختار هم‌پایگی پرسش‌واژه‌ای. پژوهش‌های زبانی، ۹ (۱)، صص. ۵۸-۳۹.
- مشکوه‌الدینی، مهدی (۱۳۸۴). *سیر زبان‌شناسی*. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
- Abe, J, & C. Nakao (2009). On ATB-movement and parasitic gaps in Japanese. In *visions of the minimalist program*. pp. 1-19. Proceedings of the 11th Seoul International Conference on Generative Grammar.
- Chomsky, N. (1982). *Some concepts and consequences of the theory of government and binding*. Cambridge: MIT press.
- Chomsky, N. (1995). Bare phrase structure. Gert Webelhuth, ed. *Government and binding theory and the minimalist program*. pp. 383-439. Oxford: Blackwell
- Chomsky, N. (2001). Beyond explanatory adequacy No.20. *MIT working papers in linguistics*.
- Chomsky, N. (2008). On phases. *Current studies in linguistics series*, (45). pp. 133-66.
- Chomsky, N. (2013). Problems of projection. *Lingua*, (130). pp. 33-49.
- Chomsky, N. (2020). The UCLA lectures. <https://ling.auf.net/lingbuzz/005485>
- Citko, B. (2000). Parallel merge and the syntax of free relatives. Doctoral dissertation. State University of New York at Stony Brook).
- Citko, B. (2003). ATB wh-movement and the nature of Merge. In *PROCEEDINGS-NELS*, (33), pp. 87-102.
- Citko, B. (2005). On the nature of merge: External merge, internal merge, and parallel merge. *Linguistic Inquiry*, 36(4), pp. 475-496.
- Citko, B. (2011). *Symmetry in syntax: Merge, move and labels*. Vol. 129. New York: Cambridge University Press.
- De Vries, M. (2017). Across-the-board phenomena. *The Wiley Blackwell Companion to Syntax*, 2nd. Ed. pp. 1-31.
- Johnson, K. (2009). Gapping is not (VP-) ellipsis. *Linguistic inquiry*, 40 (2), pp. 289-328.
- Kayne, R. S. (1994). The antisymmetry of syntax. Vol. 25. Cambridge, Massachusetts: MIT press.
- Moltmann, F. (1992). On the interpretation of three-dimensional syntactic trees. In *Semantics and Linguistic Theory*, (2), pp. 261-282.
- Pan, V. J. (2011). ATB-topicalization in Mandarin Chinese: An intersective operator analysis. *Linguistic Analysis*, 37(1-2), pp. 231-272.
- Simpson, A. & T. Bhattacharya (2003). Obligatory overt wh-movement in a wh-in-situ language. *Linguistic Inquiry*, 34(1), pp. 127-142.
- Yasui, M. (2011). Multidominant rooted graphs without projection labels. <https://dokkyo.academia.edu/MiyokoYasui>. J/K *Linguistics Conference* 21 (Oct. 20, 2011)